

XINGEN.

DECEMBER 2022

X-ING GÄVLEBORG

ENERGI OCH VINDKRAFT.

Rapport från slutkonferensen, se sidorna 4–10

Långheds bygdeförening

har utnämnts till

Årets X-ing 2022

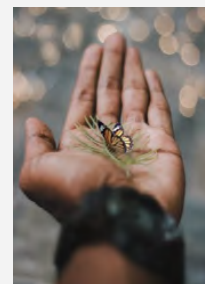
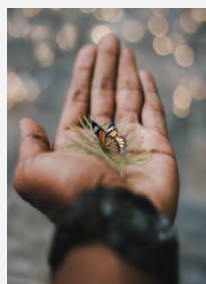
Se sidan 12

Unga gröna visioner.

Skrivartävlingen som arrangerats av Europahuset och Hela Sverige ska leva X-ing har nyligen avslutats. Den 10 december offentliggjordes vinnande bidrag på Musikhuset i Gävle.

Vinnarna presenteras på sidorna 19–20

XINGEN. December 2022.

Tema:

Energi och Vindkraft

I årets sista nummer av medlemstidningen tittar vi närmare på begreppen energi och vindkraft samt presenterar Årets X-ing!

2023 års första nummer planeras komma ut under kvartal ett. Vi återkommer om temat.

Kom gärna med förslag på egna artiklar.

Vill du vara med? Skicka in ditt bidrag till:

xingen@helasverige.se

Glöm inte skriva ditt namn och telefonnummer så vi enkelt kan nå dig.

Hit kan du också vända dig med synpunkter på XINGEN. eller om du tycker vi ska ta upp något särskilt i medlemstidningen.

Mycket nöje med läsningen!

Foton omslag: Mats Leivig, Jenny Breslin och skärmdump foto sid 2: privat.

INNEHÅLL.	Sida
Energi – definitioner, kunskaper, tips	3
X-ings nya vindprojekt	3
Konferens "Vindkraften och energikrisen"	4–7
Bygdens ord om vindkraft	7–8
Kunskaparen Staffan Bond	8–9
Krönika Arne Müller	9–10
Julbrev	11
Långhed Årets X-ing 2022	12
Föreningsmötet genomfört	12
LUP-släpp i Rengsjö-Växbo	13–14
Rapport från Lokalekonomidagarna	15
Studiebesök med GIRA till Österfärnebo	16–17
Skrivartävlingen "Unga gröna visioner"	18–19
Vykortet. Hälsning från Loos	20
Anslagstavlan	21
På gång!	22

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

X-ING GÄVLEBORG

ENERGI –

definitioner, kunskaper, tips.

Häng med i energin:

Svenska kraftnät rapporterar i realtid vilka kraftslag som levererar och hur mycket, elpriser och export/import. Följ utvecklingen och lär mer om elnät och energioverföring. [Kontrollrummet](#) | [Svenska kraftnät \(svk.se\)](#)

Hur ser det ut hos dig?:

På Vindbrukskollen finns kartor med alla planerade, överklagade och byggda vindkraftverk samt info om naturområden, elnät och vindförhållanden. På Vindlov finns också hur ansökningsprocessen går till samt rättsfall/tidigare överklaganden. [Vindlov \(energimyndigheten.se\)](#)

Vilka regler gäller?

Energimyndigheten har ansvar för planering och regelverk för alla energislag, och Naturvårdsverket tar fram påverkan på miljö, buller mm. Här finns alltså de regler och den forskning som styr besluten, vem som gör vad och annat bra att ha koll på.

[Vindkraft \(energimyndigheten.se\)](#) [vindkraft \(naturvårdsverket.se\)](#)

Övrigt på nätet:

Tipset är att söka och läsa brett. Det finns flera renodlade föreningar antingen för eller emot vindkraft, både osäkra och säkra vinner på att ta del av båda sidor via nätet. Tekniktidningar berättar om nya lösningar som påverkar energiproduktionen, affärsnyheter pekar på vart stora satsningar kommer göras, politiska beslut i Sverige och EU påverkar utvecklingen mycket, olika forskningsnyheter och rapporter ger grund för påståenden om natur och miljöpåverkan och lokaltidningar har artiklar om boende som är antingen för eller emot specifika parker. Sök och läs gärna om föreläsarna på konferensen, eller fråga X-ing efter tips.

Jenny Breslin, telefon: 070-6006706, epost: vindkraft.gavleborg@helasverige.se.

Projekten IMM och FIMM

Kontakt projektledare

Jenny Breslin 070-6006706.

För att kunna lägga tid på att träffa lokalbefolkning och uppbåda engagemang i vindkraftsfrågan och för bygden har X-ing beviljats medel från först Energimyndigheten (projektet I Med och Motvind under 2020–2022) och nu senast Vin-nova (projektet Förankrad i med och motvind under 2022–2024).

Fråga 15. Vad ger det oss?

Utvecklande

- Ger el till hela samhället
- Ger bygdemedel el liknande
- Anledning att organisera sig
- Stor arbetsplats under bygget
- Arbetstillfällen under drift
- Bygden blir "närande"
- Går att ta ner
- För barnens skull JA

Oroande

- Industrietablering/miljöfarlig verksamhet
- Kommer höras och synas
- Byggtiden är störande
- Beslutet gäller många år
- Konflikter lokalt
- Delaktighetsbrist
- Ägande av naturresurser
- För barnens skull NEJ

Båda innehåller, förutom att bistå enskilda eller grupper i allt vad vindkraft innebär, också uppdraget att sprida de erfarenheter och upplevelser som kommer fram. Inte minst till övriga beslutsfattare och myndigheter. Det nyss uppstartade fortsättningsprojektet genomförs tillsammans med vår riksorganisation för spridning i landet, Högskolan Gävle för forskning på området, Länsstyrelsen Gävleborg för att få kommuner att börja samverka samt flera andra aktörer.

Fråga 15, ett av diskussionsunderlagen som används i mötet med bygderna.

"VINDKRAFTEN OCH ENERGIKRISEN"

Konferensen arrangerades av projektet "I Med och Motvind" och var ett så kallat hybridmöte där deltagarna och åhörarna fanns både på plats i Ockelbo missionskyrka och uppkopplade digitalt från stora delar av landet. Förutom fördelen av att kunna delta på distans gavs också möjligheten att spela in hela programmet och tillgängliggöra materialet i efterhand till dem som inte hade möjlighet att delta där och då. Se konferensen i [efterhand](#) inom kort.

Varför engagerar sig X-ing?

Vindkraft är en fråga som på många sätt berör landsbygdernas utveckling- alltså är det en fråga för X-ing. I alla sorters resursutvinning är det viktigt att bygden börjar prata gemensamt om vad som ska hända i närområdet, vad som kan komma av det i form av nytta och negativ påverkan och hur man kan påverka. När det gäller vindkraft sammanfaller frågor som makt över marken, omtanke om natur och miljö, stranden eller skogen man vistas i med frågor om stor industriverksamhet, behovet av energi, möjlighet till jobb och möjlighet till resurser till bygder och markägare.

I möte med befolkningen märks att få bygder är eniga, människor värderar konsekvenserna olika och väljer olika ställningstaganden. X-ing tar därför inte ställning till vad som passar en viss bygd, utan erbjuder en stödjande resurs för att få upp engagemang och starta samtal i det som är komplext och ovant. Målet är att finnas med hela vägen och oavsett bygdens ställningstagande.

Vad tycker bygderna och varför blir det konflikt? Vad behövs för hållbara dialoger?

Olle Persson och Jenny Breslin från X- ing vänder och vrider på konfliktämnet och olika orsaker. En reflektion är att diskussionen är polariserad till "de som gillar och de som hatar" vindkraft, och att det är dessa som hörs och syns medan

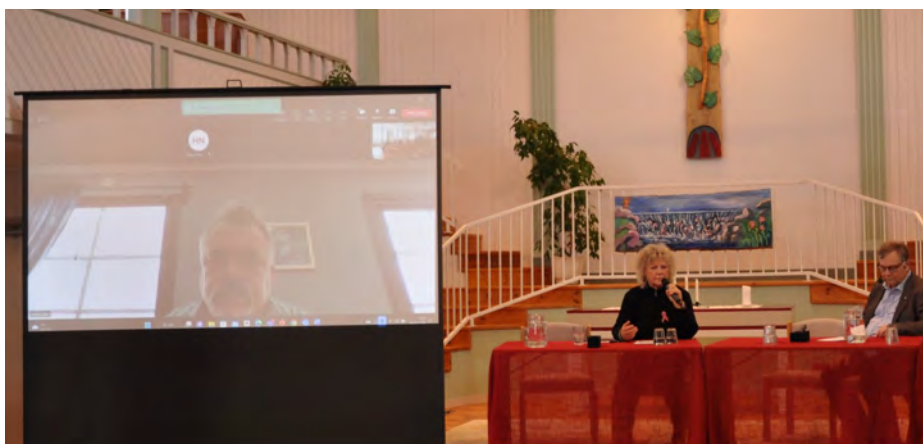

Bild från konferensen, med deltagare både på plats och på skärm Foto: Mats Leivig.

många står någonstans mittemellan. Eftersom olika ställningstaganden finns bland befolkningen måste diskussionerna föras med respekt och med utrymme för det som är åsikter, det som baseras på erfarenheter och det som är fakta.

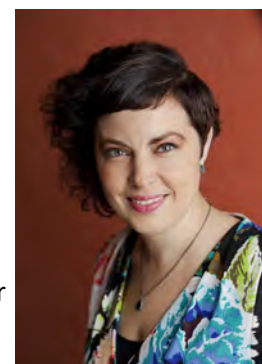
Kunskapsläget om buller och störningar

En oro många har är att ljud från vindkraft ska störa närboende. Via länk deltog därför Mikael Ögren, överakustiker och forskare från Göteborgs Universitet som

berättade om den forskning som finns kring ljudbuller, hur lågfrekvent ljud fungerar, om markvibrationer är ett problem och vad studier kring sömnstörning kommit fram till. Han bidrog även med sin syn på avstånd och teknikutveckling och tipsade om en källa för de som vill läsa mer; Health Effects Related to Wind Turbine Sound: An Update. (Irene van Kamp och Frits van den Berg). [Länk](#) till pdf.

Återbäring- att påverka Incitamentsutredningen

I Sverige är ersättningen ca 10 000 kr/verk/år och frivillig. I Grannländerna kan den vara upp till 300.000kr/verk/år på samma elmarknad. Detta exempel tar Hela Sverige ska levas verksamhetsledare Terese Bengard med sig till den så kallade "Incitamentsutredningen" för att försöka få mer till lokalsamhället. Just att det är för lite nytta av så stor påverkan är en orsak till vindkraftsmotstånd som inte går att bortse från. Utredningen ska tills i vår ta fram förslag på olika typer av

Terese Bengard. Foto: © Snezana Vucetic Bohm.

ersättningar till kommuner, närboende privatpersoner och bygder för att förhoppningsvis få riksdagsbeslut om mer reglerad och tydligare återbäring.

Vindkraft i Gävleborg – förutsättningar och Länsstyrelsen roll

Länsstyrelsen Gävleborgs Christoffer Carstens tydliggör bland annat vindkraftens del i klimatarbetet, rollfördelningen där det tex är Miljöprövningsdelegationen som avgör vindkraftsansökningar och Länsstyrelsen som sen gör tillsyn.

Bygderna berättar

Två bygderepresentanter ger perspektiv på att bo nära kraftverk och att vara inne i flera samrådsprocesser. Göran Hammarström i Ramsjö har 11 parker på 3 mils omkrets och Irene Frank Kilafors bor närmast Tönsen parken. Att alla parker och bygder har unika förutsättningar blir tydligt.

Naturpåverkan från vindkraft

Naturskyddsföreningen Gävleborg berättar om hur de jämfört klimat och naturpåverkan hos vindkraftsverk, kartlagt djurliv i planeringsområden, överklagat parker och arbetar för att miljö- och djurperspektivet lyfts mer i debatten.

Ansökningsprocessen med bygdeögon

Hela Sverige ska leva Dalarna har arbetat med att följa och utvärdera ett antal samrådsprocesser i länet. Lisa Fröbel och Mark Meijer är ordförande i länsavdelningen och berättar om sin syn på förändringar och förbättringar som behövs både lokalt och regionalt.

Erfarenheter från genomförda vindkraftsetableringar – blir det lokala jobb?

Det är svårt att som utomstående veta om vindkraften ger lokala arbetstillfällen. Christer Andersson från Vindkraftcentrum har räknat dem i ett antal olika parker. Slutsatsen är att det blir fler än man tror både under byggtid och i underhåll, inom både boende/mat och entreprenad. Det finns däremot hinder som att företag inte vill eller kan satsa, att

Tony Persson, Naturskyddsföreningen i Ljusdal. Foto: Mats Leivig.

man inte "hittar varandra" eller att man inte har rätt kompetens.

Energipanel för framtiden.

De frågor som rörde olika energislag, elpriser, elområden och vart utvecklingen tar vägen framåt sparades till sista panelen. Magnus Strömberg från Hela Sverige ska leva tog Sverige och Västerbottenperspektivet, Jenny Breslin svarade utifrån Gävleborgs energisituation och Christer Andersson svarade på frågor om elindustri och ellagringsmetoder. Åhörarna kom in med frågor under tiden, till

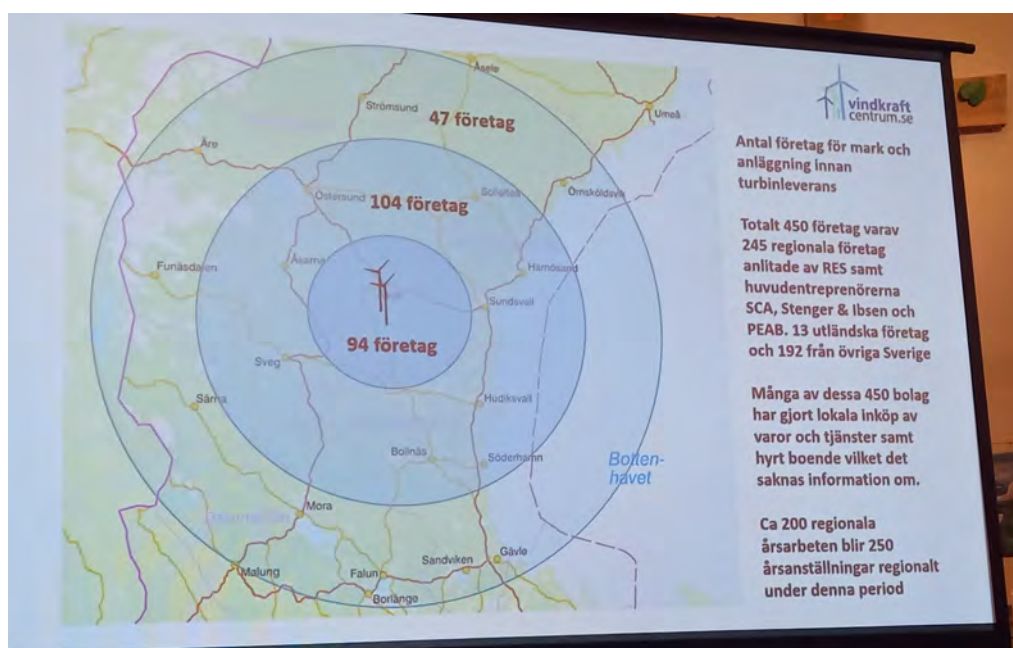

Bild på karta över lokala/regionala företag som medverkat i etableringen av parken i närheten av Gubbaberget och Björnberget Ljusdal/Ånge kommun.) Foto: Jenny Breslin.

exempel om vilket behov vi egentligen har av så mycket ny el, om bygden själv kan äga vindkraftverk och alternativen i form av kärnkraft och solelsutbyggnad. Förhoppningsvis är det här bara starten på en mer energiengagerad bygderörelse.

Konferensen avslutades med ett panelsamtal. Christer Andersson, Vindkraftscentrum, Jenny Breslin, projektledare och Magnus Strömberg, Hela Sverige Västerbotten. Foto: Mats Leivig.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Ur debatten från panelsamtalet är följande plockat:

Hybridparker där sol- och vindkraft samsas är på kommande. Infrastrukturen byggs ju oavsett för det ena slaget (vanligen vind), och då kan man "gratis" utnyttja den för det andra slaget. En del tekniska lösningar behöver fortfarande förfinas (bl a nerisning av rotorbladen i norr); Frågan kring resurs- och kompetensbristen bland vindkraftstekniker i norra Sverige lyftes också; Energibristen berördes utifrån ett globalt perspektiv (eftersom det i Sverige egentligen inte råder en brist), där det hävdades att 80 % av den globala energiproduktionen kommer från fossila bränslen. Där kommer den stora omställningen in till produktion av koldioxidfri elproduktion. För att snabbast möjligt komma dit menar Magnus Strömberg att enda vägen är vindkraft. Däremot är utmaningen antalet – ungefär 5000 vindkraftverk skulle behövas för att täcka Sveriges behov. Det är en rejäl omställning. Även livslängden på vindkraftverk är något vi behöver ta i.

Debatten avslutades med en enighet om att det sannolikt kommer att behövas en palett av lösningar som kompletterar varandra. Slutordet från Christer Andersson var att han tror att vi kommer att lösa det, det har vi alltid gjort hittills i alla fall!

Mats Leivig

Röst från deltagare

”Så spännande med frågeställningen om konflikt i ett område och hur man hanterar den. ”Det var en bra inledning på konferensen ”Vindkraften och Energikrisen” tyckte Agnetha Hansgårdh som var en av deltagarna i Ockelbo. Hon var överraskad av den positiva inställningen till vindkraft som förmedlades av flertalet föredragshållare. Mixen av talare tyckte hon var bra. Men hon hade önskat att flera motståndare till vindkraft kom till tals. Detta speciellt med tanke på utfallet av den snabbenkät som gjordes ett par veckor innan konferensen som visade att flertalet svarande var negativt inställda. Mer om enkäten nedan. Hon hade även gärna sett att flera energislag hade belysts och jämförts i både Naturskyddsföreningens dragning och energidebatten.

De inslag som gav Agnetha mest var Bygderna Berättar (Irene Franks berättarstil tilltalade) och Terese Bengards översikt över ersättningsmodeller (Bygdepengen).

Avslutningsvis tyckte hon att projekt som ”I Med och Motvind” behövs för att facilitera olika samtal för att hantera oron som naturligt finns i bygderna inför stora förändringar.

Andra röster från de som deltog på distans var positivt överraskade till hur smidigt konferensen flöt tekniskt. Bara vid några enstaka tillfällen hann inte frågeställare få fatt på mikrofon innan de började prata eller att ljudteknikern inte hann med att dra upp volymen på rätt mikrofon.

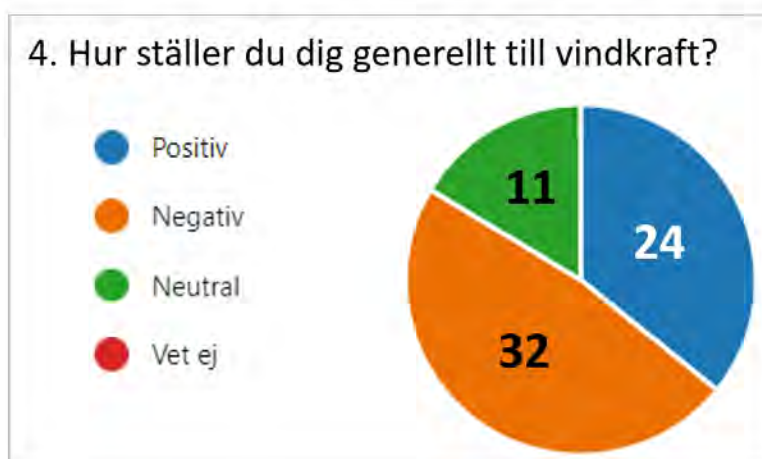
Arrangörens anmärkning: Till konferensen var en person bokad som är tydligt kritisk till vindkraft, men tyvärr fick den personen förhinder kort in på konferensen. Vi beklagar att vi inte hann ersätta den rösten.

Bygdens ord om vindkraft.

Utvärdering av Vindkraftsenkäten inför konferensen 26/11

En snabbenkät skickades ut via mail till medlemmarna ett par veckor innan konferensen. Samtidigt publicerades länken till den på X-ings Facebooksida. Det var många som svarade. Läs mer nedan.

67 stycken svarade enligt följande:

Efter den generella frågan ställdes fråga 5 om det finns en vindpark i närheten nedan. De som svarade ja fick svara på fråga 7.

Därefter ställdes fråga 8 angående planer på vindpark i närheten till alla igen. De som svarade ja fick svara på fråga 10.

Det som framkommer tydligt av svaren är att de som har planer på en vindpark i närheten är betydligt mycket mer negativa till planerna än de som har en uppförd vindpark i närheten. För övrigt är underlaget för litet för att dra några ytterligare slutsatser av svaren. Under våren planeras det för mer omfattande enkäter under uppföljningsprojektet "Förankrad i Med och Motvind" där Högskolan i Gävle kommer att bli engagerade tillsammans med sina studenter.

KUNSKAPAREN.

Staffan Bond i intervju om lokal nytta och vindkraftsåterbäring

Hela Sverige ska leva har sedan länge engagerat sig i hur de lokala bygderna/kommunerna skulle kunna dra nytta och få återbäring från naturresurser, såsom vindkraften. I Sverige är ansvaret för eventuell återbäring överlämnat till näringen själv. Men detta utreds nu (se s 4).

Redan 2008 tog riksorganisationen Hela Sverige ska leva principiellt ställningstagande till hur inflytande, deläggande och bygdepengar skulle utformas. Organisationen ansåg att bygdeåterbäringen skulle uppgå till minst 0,5 procent av bruttointäkten från vindkraftsproduktionen. Projektmedel från Energimyndigheten beviljades. Syftet var att mobilisera kraft och energi hos lokala grupper och lokalsamhällen så att de kunde påverka och ta tillvara vindkraftsutbyggnaden. Arbetet fick en förlängning 2010 med fokus på att ta fram en avtalsmodell för bygdepengar.

Projektets arbetsgrupp utarbetade riktlinjer anpassade för projekt med olika förutsättningar när det gäller storlek, lokalisering och ägande. Rapport "Vindkraftens lokala nytta, modell för deläggande och bygdepengar" blev resultatet.

Syftet med deläggande och bygdepengar

Är att bygd där vindkrafter byggs ut ska få del i det värde som vindkraftsproduktionen skapar. Med lokalt deläggande stannar en del av vindkraftens avkastning kvar i bygden. Ersättningen i form av bygdepengar kan bidra till en hållbar utveckling. Varje lokalsamhälle/bygd utformar själv de regler som ska gälla vid fördelning av dessa medel.

Staffan Bond, tidigare verksamhetschef för Hela Sverige ska leva. Foto: Linn Hjort.

Arbetsgruppen organiserades av Hela Sverige ska leva och bestod av representanter för LRF, regionala vindkraftsprojekt i Västerbotten, Sveriges Vattenkraftskommuner, ideella vindföreningar och vindkraftsbolag. Branschorganisationerna Svensk Vindenergi, Svensk Vindkraftsförening och SERO (Sveriges energiföreningars riksorganisation) bidrog också. Även de små kommunernas samverkan, Småkom, och inlandskommunerna ekonomisk förening, IEF, deltog i arbetet. Skriften "Vindens återbäring" 2011, som utvecklade sen några exempel på modeller till utformning.

Till en början flexibilitet ...

Den ledande i arbetet från Hela Sverige ska levas sida var Staffan Bond, som fram till pensionen för några år sedan, var verksamhetschef för riksorganisationen. Staffan Bond intervjuades i Svenska Dagbladet 2010 och var då tveksam till en ny lag, då han menade att "verkligheten ser väldigt olika ut i olika delar av landet och med en rekommendation som ger en större flexibilitet tror vi att det blir bättre avtal som gynnar bägge parter. Men fungerar inte överenskommelsen så..."

Vidare angav Staffan i intervjun att "Vinsterna från vattenkraften har då inte kommit de orter, där kraftverken ligger, till del. Vi vill att de lokala avtalen ska ge bättre inflytande för befolkningen där kraftverken byggs och att det utgår en långsiktig kollektiv ersättning till dem som berörs i bygderna." Ersättningstankarna hade stöd av Energimyndigheten, politiker, vindkraftsexploatörer, kommuner och andra som har sysslat med vindkraftsfrågorna.

... Sen skärpta krav

Inför valet 2014 skärpte dock Hela Sverige ska leva sina krav på att bygdepengar från vindkraften lagstadgas på minst 0,5 procent på privat mark och minst 1 procent på bolagsmark. Hela Sverige ska leva arbetade sedan under 2015–16 med att stärka argumentationen för sitt synsätt genom en skrift "Återföring till bygden av naturresursers värde" författad av Hans Månsson. Skriften togs fram i samarbete med Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner och – regioner och Inlandskommunerna Ekonomisk förening.

– Det syns tydligt att andra länder sätter ett annat värde på naturresurserna och på att ge tillbaka till den bygd där de finns. Norge är det mest slående exemplet där kommunerna med vattenkraft får mångmiljonbelopp tillbaka till bygden, säger en av två dåvarande ordföranden för riksorganisationen Hela Sverige ska leva, Staffan Nilsson, i samband med presentationen av balansrapport nr 6 "Naturresurser i hela landet" av Hela Sverige år 2020.

Allmänt kan sägas att det varit önskvärt med lagstiftning eller centrala riktlinjer. De olika lösningsmodellerna som har tagits fram, såsom i Hela Sveriges "Vindkraftens lokala nytta", där vindkraftsföretag medverkade, har lett till ökad kunskap.

Det är inte alls konstigt att det tar stopp i tillståndsprocesser med storskalig exploatering och en både osäker och ytterst låg ersättning. En ordentlig dialog med lokalbefolkningen i ett tidigt skede är absolut nödvändig.

Lena Husén

Alla rapporter finns på helasverige.se

KRÖNIKA.

Arne Müller

Att alla i samhället har tillgång till el är en viktig samhällsfråga i ett modernt samhälle. Den har blivit än viktigare i takt med att allt fler verksamheter är beroende av att det finns el i kablar och vägguttag dygnet runt 365 dagar om året. I och med att el idag är något som alla behöver är det också viktigare att priset är någorlunda rimligt och förutsägbart.

Fram till mitten av 1990-talet var samhällsstyrningen av elsystemet stark. Vattenfall och kommunägda bolag stod för det mesta av produktionen. Utbyggnaden av produktionen styrdes under efterkrigstiden av en långsiktig planering utifrån samhälleliga behov. Till exempel var det ingen slump att kärnkraftverken placerades i södra Sverige. Priserna var reglerade med en tydlig koppling till kostnaden för att producera elen.

Arne Müller, frilansjournalist och författare. Foto: Stefan Persson.

Detta förändrades i grunden i mitten av 1990-talet när elmarknaden avreglerades. Processen startades av Bildtregeringen, men fullföljdes av en socialdemokratisk regering, sedan partiet gjort en 180-graders vändning i denna fråga. Nu skulle priserna bestämmas på en marknad och det var också marknadsmekanismer som skulle säkra att ny elproduktion byggdes där det fanns behov. Marknadsstyrningen blev än mer tydlig i och med att landet delades in i fyra elprisområden 2011.

Det är inom ramen för detta marknadsstyrda elsystem som vindkraften har byggts upp i Sverige. Det har haft en avgörande betydelse för hur detta energislag har introducerats.

Det första som hände var... ingenting. I ett marknadsstyrt system är det utsikterna till vinst som styr, inte mer långsiktiga samhälleliga avväganden. I mitten av 1990-talet fanns ett visst överskott på el. Priserna på elbörsen var låga. Det innebar att Sverige, efter att tidigt ha byggt de första vindkraftverken, hamnade på efterkälken jämfört med länder som Danmark och Tyskland.

För att få fart på utbyggnaden av förnyelsebar el infördes elcertifikatsystemet 2003, även det styrdes av utbud och efterfrågan. När både priset på el och elcertifikat ökade framåt 2010 blev den en väldig fart på vindkraftutbyggnaden. 2007 producerade vindkraften för första gången 1 TWh. 2015 var det över 15 TWh. Med en del svängningar har utbyggnaden fortsatt i snabb takt till dagens omkring 30 TWh.

Men nu var det inte längre i första hand samhällsägda bolag som stod för utbyggnaden, utan stora energibolag, pensionsbolag och industriföretag med blicken tydligt riktad mot sista raden i bokslutet. Det innebar att projekten ofta var mycket storskaliga och att en liten del av jobb och vinster hamnade i närområdet. I boken Norrlandsparadoxen har jag beskrivit hur man vid bygget av Europas största vindkraftpark, Markbygden, till och med tog in en utländsk underentreprenör för att ta hand om modulbostäder och matservering för vindkraftbyggarna.

Sverige sticker ut mot grannländerna genom att inte ha ett system för att lokalsamhället ska få del av vinsterna från vindkraften. I Finland ger ett vindkraftverk ungefär 200 000 kronor per år i fastighetsskatt till den kommun där det står.

Vindkraftparker i industriell skala, som ofta byggs i områden där exploateringen av naturresurser är omfattande, utan att det ger särskilt många jobb till bygden eller någon garanterad andel i vinsterna är ett recept för växande motsättningar kring vindkraftsprojekten. Jag tror att det hade gått att minska konflikterna avsevärt om ägarna till stor del bestått av kommunala energibolag, där invånarna har ett visst inflytande och om det funnits system för att säkra att en del av vinsten stannar i närområdet.

Det finns en sak till som förvånar med vindkraftutbyggnaden på den avreglerade elmarknaden. Idén med de fyra elområdena var att priserna skulle svänga med utbud och efterfrågan. Om det fanns brist på el skulle priset stiga. Det i sin tur skulle ge en signal till kraftbolagen att bygga ut elproduktionen. Senast när två kärnreaktorer i Oskarshamn stängdes 2015 och 2017 stod det klart att det skulle finnas ett underskott på el i söder och att det skulle innebära högre priser under de kommande åren. Enligt läroböckerna i nationalekonomi borde energibolagen nu ha börjat bygga i söder.

Men så har det inte blivit. Det mesta av vindkraften har byggts i norra Sverige. Så kommer det att fortsätta, även nu när bristen på el i söder är tydlig och priserna har rusat iväg till rekordnivåer. Branschorganisationen Svensk vindenergi räknar med att mer än 70 procent av utbyggnaden kommer att ske i de båda nordliga elprisområdena. Bara 10 procent kommer att ske i söder.

Vindkraft är idag det billigaste sättet att producera el. Enligt forskningsinstitutet Energiforsk är kostnaden för att producera vindel mellan 25 och 35 öre per kilowattimme. Det förklarar det stora intresset för att bygga ut vindkraft. På den punkten har marknaden fungerat som man kan förvänta sig. Men vad hjälper det elkunderna när priset styrs av den dyraste produktionen, så att även vindkraftelen i vinter har kostat åtskilliga kronor per kilowatt.

Under de kommande årtiondena beräknas elbehovet i Sverige öka kraftigt. En stor del av detta kommer vindkraften att stå för. Med tanke på de problem som uppstått kring utbyggnaden av vindkraft när behoven av el varit tämligen stabila finns det anledning till oro för vad som kommer att hända i ett marknadsstyrt elsystem när efterfrågan på el ökar snabbt.

Vindkraftverk. Foto: Mats Leivig.

JULBREV.

Hej kära vänner till Hela Sverige ska leva

Så var det åter dags. Det lackar mot Jul! Lackar förresten. Är det någon som lackar julklapparna nu för tiden? När jag var barn gjorde vi det ibland för det var kul och snyggt. Ordet lack är spännande. Det har två dimensioner. Enligt Synonymer.se betyder det arg, irriterad, sur och likande negativa adjektiv. Lack är även synonymt med positiva substantiv som fernissa, polityr eller sigillack.

Ett annat ord med två dimensioner är vindkraft. Många tolkar det positivt i termer av omställning bort från fossil energiproduktion. Andra ser det som oförsvarliga ingrepp på fauna och människans frihetsgrader. Liksom lack är inte vindkraft det ena eller det andra. Det optimala ligger någonstans mellan ytterligheterna, mellan de maximerade fördelarna och de minimerade nackdelarna.

Vi människor har svårt att hantera komplexa frågor i andra toner än svart eller vitt. Vi polariserar och fördömer den andres tolkning. Det leder inte framåt. Vi behöver lyssna på varandra. Ta in varandras argument och bearbeta dem tillsammans för att hitta den optimala lösningen.

Det är exakt det som X-ing gör i projektet I Med och Motvind, som avslutas vid årsskiftet. Uppföljaren Förankrat I Med och Motvind har redan startat. Båda projekten erbjuder vindenergins parter en neutral plattform där de kan mötas och lyssna på varandras argument. Vindexploatörer, energiexperter, värnare om djurlivet, det offentliga och inte minst det lokala i form av berörd bygd måste ges möjlighet att förstå varandra. Det nya projektet har även ett särskilt fokus på civilsamhällets roll i frågan.

Det är otroligt spännande att vara mitt i omställningen av samhällets energiproduktion. Det blåser kring denna fråga. Vårt arbete kan liknas med orkanens öga. Vi erbjuder en lugn plats med möjlighet att umgås på lika villkor. Precis så hoppas jag julafton ska vara för oss alla.

Foto: Privat

En plats där vi kan umgås och öppna de fina lackade pake-
ten tillsammans. En plats där vi kan ta till oss innehållet i
varandras paket. I väntan på Tomten kan ni i detta nummer
av XINGEN. läsa om X-ings arbete i energiomställningens
tjänst.

Mycket nöje till nya insikter och en riktigt God Jul.

Olle Persson

Ordförande Hela Sverige X-ing Gävleborg

Långheds Bygdeförening blev Årets X-ing.

Av elva nominerade till Årets X-ing 2022, där var och en i sig var stark kandidat till priset, så har nu den segrande föreningen korats under det digitala Föreningsmötet onsdagen den 26 oktober. Staffan Iljegård, styrelseledamot för Ovanåker hos X-ing Gävleborg, tar er via [Facebook \(här\)](#) med för att hälsa på hos den vinnande föreningen. På diplomet som tilldelas årets vinnare går att läsa följande motivering:

"En förening med matnyttig verksamhet som samlar bygden och med en baktanke att skapa inkluderande möten mellan människor och kulturer. Med sin inbjudande verksamhet och sitt breda engagemang för bygden är Långheds Bygdeförening en inspiration och förebild för andra föreningar."

STORT GRATTIS säger Styrelsen och anställda hos X-ing Gävleborg.

Skärmdump från videon på Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborgs Facebooksida. Foto: privat.

Digitalt Föreningsmöte.

Föreningsmöte för Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborg hölls digitalt en kväll den 26 oktober. I samband med mötet presenterades Årets X-ing 2022, Långheds Bygdeförening, se ovan.

I den nya verksamhetsplanen som antogs på mötet för Hela Sverige X-ing tydliggörs att "FNs globala mål för hållbar utveckling utgör fundament för X-ing."

Vidare poängterades de fyra viktiga kriterierna " X-ings arbete genomsyras av fyra kriterier: demokrati, hållbarhet, mångfald och jämställdhet.

Med hållbarhet avses ekologiskt, ekonomiskt och socialt enligt Agenda 2030."

X-ing har ett antal åtaganden gentemot riksorganisationen, bland annat att delta i riksorganisationens årsmöten, föreningsmöten och ordförandeträffar samt att hålla ett aktuellt uppdaterat medlemsregister för Gävleborgs län.

Mötet beslutade även om verksamheten för nästa år, där ingick bland annat:

- Införa att all verksamhet ska genomsyras av hållbarhet (med Agenda 2030 som plattform).

Efter det mer formella mötet med antagande av budget och verksamhetsplan hölls en digital föreläsning med Emilia Rapp, hållbarhetsstrateg i Ånge kommun, och tillika vår kontaktperson gentemot riksstyrelsen. Emilia beskrev hur hållbarhetsarbetet i Ånge bedrivs.

Emilia Rapp, hållbarhetsstrateg i Ånge kommun.
Foto: David Wreland.

LOKAL UTVECKLING I RENGSJÖ-VÄXBO I FOCUS.

En onsdag i början av november besökte XINGEN. Höle bygdegård i Rengsjö. På plats var ett stort antal ordsbor från de lokala föreningarna, tjänstepersoner och förtroendevalda från Bollnäs kommun. Anledningen var att den färska LUP:en – lokal utvecklingsplan för 2023–2024 släpptes.

LUP:en blev nyligen färdig och ska vartannat år revideras genom de sammankallande föreningarna Rengsjö Framtid och Nya Växbobygden. Syftet med planen är att få fram en gemensam målbild för hur de boende i Rengsjö/Växbo kan vara med och bevara och utveckla bygden.

De strategiska utvecklingsområdena i LUP:en för Rengsjö /Växbo var presenterade på väggarna. Vidare visades de tecknade bilderna som gjorts av elever i årskurs 3 till 6 på Rengsjö skola utifrån temat "Mitt Rengsjö/Mitt Växbo" på skärmar.

Den inte alltför stora salen på bygdegården fylldes snabbt av deltagarna alltefter de anlände. Här började deltagarna genast prata med kända och okända. Ledande moderater, centerpartister, socialdemokrater, bollnäspartister och sjukvårdspartister samt tjänstepersoner från samhällsbyggnads- och näringslivskontoret deltog.

Inledde gjorde Peter Linzie, ordförande för Rengsjö Framtid och Torbjörn Wannqvist, ordförande för Nya Växbobygden. Helena Näslund, från Förädlingsmackapären X-ing, introducerade sedan arbetet för kvällen och uppmanade alla att ta sig runt till alla stationer för att sen bestämma vad var och en ville fördjupa sig i. Vid varje station fanns en ansvarig som tog hand om det som framkom i samtalen om "Hur får vi Rengsjö och Växbo att växa?"

Efter fikapaus bänkade sig bybor och kommunala företrädare i de olika grupperna och samtalen blev många och intensiva.

Samling och mingel innan mötets start.

Rengsjö Framtids Peter Linzie i samtal med Peter Eriksson, näringslivschef i kommunen.

Helena Näslund, Förädlingsmackapären X-ing, beskriver hur kvällen ska formas.

Axplock ur den gemensamma redovisningen:

Bostäder, här diskuterades att få till lägenheter för äldre.

I gruppen *Service* framkom önskemål om ett byaanpassat tjänsteutbud, t ex saknas idag en frisör, distriktsköterska och en samlingspunkt som skulle kunna hantera uthyrningar etc.

Inom temat *Infrastruktur* diskuterades mer fiber och bättre kollektivtrafikmöjligheter.

Samverkansgruppen såg framför sig bättre samverkan mellan företag och föreningsliv, nya inslag som industrietablering, kontorshotell och handelsplattform. Man vill söka extern finansiering för att jobba vidare med frågan.

Gruppen *Upplevelser och aktiviteter* tog fram kulturarv, historia, vandningsleder, multiarena med mera i sin sammanfattning. Grupparbetena sammanställs och ligger till grund för fortsatt arbete.

XINGEN. fick även ett par ord med några deltagare.

Torbjörn Wannqvist från arrangerande Nya Växbobygden tycker att det ska bli spännande att se vad mötet kommer fram till.

Näringslivschefen Peter Eriksson välkomnade de olika bygdernas initiativ till att jobba med lokal utveckling och såg fram mot närmare samarbete med bygderna.

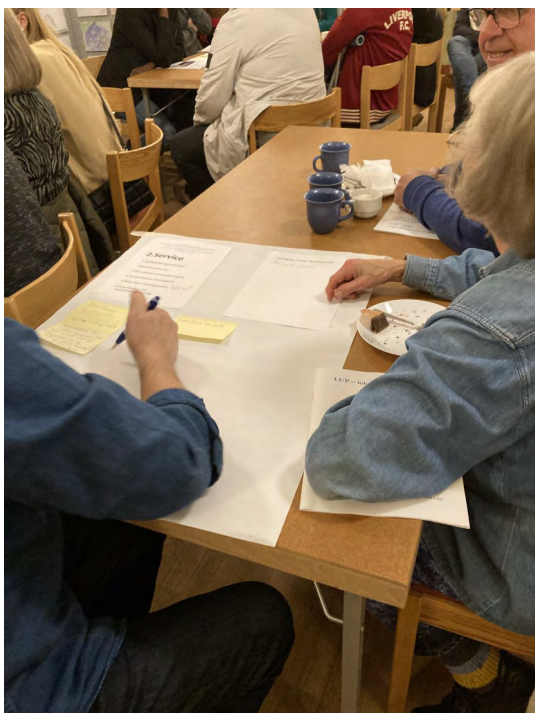
I vimlet träffade vi på även på sjukvårdspartisten Sven-Åke von Veh, som har suttit flera mandatperioder, och nu var intresserad av frågeställningarna.

Det nya styret i kommunen kommer efter nyår att bestå av socialdemokrater, moderater och centerpartister.

Kommunalråd blir "Abbe" (Abdullahi Cadaani) som tillsammans med Niklas Fredriksson (c) och Peter Linzie (M) deltog på X-ings bussresa ner till landsbygdsriksdagen i Jönköping i maj. "Abbe" kom att känna en stor inspiration för landsbygdsfrågor under dagarna på landsbygdsriksdagen. De tre ledande partierna kommer att stärka upp arbetet med landsbygdsinriktning i form av en ny anställning. Idén till detta hittade man under en inspirationsresa på landsbygdsriksdagen.

Kvällen på Höle Bygdegård var oerhört inspirerande och tydliggjorde att det är i det lokala som kraften till att åstadkomma förändring finns.

Text och foto: Lena Husén

Diskussion vid ett av samtalsborden.

Socialdemokraten "Abbe" (Abdullahi Cadaani) i samspråk med företagaren Ulrika Törnros som driver vandrarhemmet Ohlandersgården i Rengsjö.

Fakta

I Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborgs projekt Förädlingsmackapären har ett antal bygder i ett antal processkvällar och workshops tagit fram lokala utvecklingsplaner med lokalekonomisk analys.

I Rengsjö/Växbo påbörjades arbetet i oktober 2019 och har pågått sedan dess. Förädlingsmackapären har bidragit med processledare från X-ing.

Målgrupperna för den lokala utvecklingsplanen är ordsbor, företagare, ideella föreningar, kommunala tjänstepersoner och förtroendevalda, övriga myndigheter, nyanlända, familjer som vill flytta hit, familjer som söker fritidsboende.

LOKALEKONOMIDAGARNA.

Sophia Malm från X-ings styrelse deltog på Lokalekonomidagarna i Uppsala. Här kommer hennes intressanta rapport.

Hög tid att börja bygda?

Den 6–7 oktober hölls den nationella konferensen Lokalekonomidagarna 2022, i Uppsala. Målet med Lokalekonomidagarna har ända sedan starten 2003 varit att agera mötesplats för praktiker på gräsrotsnivå, politiker, företagare, forskare och studenter. Under dessa dagar lanserades verbet att BYGDA – dvs att skapa lokal samhörighet, lokal motståndskraft, lokala målbilder och nya smarta samhällsinnovationer med utgångspunkt i det lokala.

Efter att ha varit på Lokalekonomidagarna har jag fyllt på mitt energiförråd och mött en härlig mix av människor från hela landet. Deltagare som alla hade en sak gemensamt nämligen att vilja arbeta för, stödja, utveckla, stärka och studera lokalekonomi i praktiken. Vi fick ta del av många goda exempel på hur lokalekonomi bedrivs runt om i landet men även det senaste inom forskningen på samma område. Alla var där för att söka andra vägar och möjligheter för att skapa ett bättre lokalsamhälle.

Det fanns hela 16 olika föredrag i 3 valbara pass så ni kan gissa att det var svårt att välja. För att underlätta hade man delat in allt i fyra olika teman (Energi, Mat, Ekonomi och Socialt). X-ings ena ordförande, tillika projektledare för IMM (I med och motvind) Jenny Breslin var en av talarna inom segmentet Energi. Hon talade om projektet och svarade på många kluriga frågor.

Arrangörerna bakom konferensen var SLU, Hela Sverige Ska Leva, Omställningsnätverket, Ekobanken, Mikrofonden, Landsbygdsnätverket, Färnebo Folkhögskola, Coompanion och Bygdegårdarnas Riksförbund.

Sophia Malm

Årets Lokalekonomidagar handlade om att "bygda". Foto Jenny Breslin.

Pampig föreläsningssal på Wiks slott. Foto Jenny Breslin.

Jenny Breslin höll ett föredrag om "Vindbruk och energi utifrån lokalbefolkningens perspektiv". Foto: Privat.

GIRA-på studiebesök i Österfärnebo...

I november blev det en möjlighet för de svenska deltagarna i GIRA-projektet (Green Initiatives in Rural Areas) att göra ett studiebesök hos varandra här i Gävleborg.

Denna första resa gick så långt söderut man kan komma i vårt avlånga län, till Sophia Malm och hennes Österfärnebo.

Vi samlades på Färnebo Folkhögskola, centralt i Österfärnebo, och fick först en digital Introduktion med Kenneth Mårtensson och Jonathan Korsar, som jobbar på Färnebo folkhögskola.

Kenneth Mårtensson, ordförande i föreningen Solel i Sala Heby, är den som har omfattande kunskaper om solenergi samt upphandlingsförfaranden. Tillsammans med Jonathan Korsar har han ansvarat för det gemensamma arbetet sedan 2018 i bygderna Österfärnebo, Gysinge, Hedesunda och Horndal.

Kenneth brinner för att få till gemensamma lösningar för bygderna och är numera bosatt i vårt län, i Söderhamn.

Många anläggningar på plats

Sedan 2018 har mer än 30 fastigheter installerat solel i Österfärnebo, Gysinge, Hedesunda och Horndal. De redan installerade solelanläggningarna producerar idag mycket av den egna elen. På nätterna eller när det är mulet kompletteringsköps det el från nätet. Överskottet säljs till samma elbolag som de köper el från på nätter, mulna dagar.

För ett halvår sedan bestämde sig ytterligare ca 30 fastighetsägare i bygden för att pröva modellen att tillsammans ta in offerter om solel. Man samordnar på det här sättet installationer och produktionen av solel i bygden. Den senaste blir den fjärde gemensamma upphandlingen sedan 2018.

Tre studiebesök

Efter introduktionen så transporterades vi så runt i folkhögskolans minibus i närområdet och besökte tre stycken anläggningar. De var alla olika till utformning och karaktär.

Först kom vi till Ann-Charlotte och Dag som låtit installera en markanläggning för den egna gården.

Anläggningen är placerad några meter bort i terrängen från bostadshuset. Den tillhörande värmektaren och övervakningsskåpet finns i närmaste uthus.

Ann-Charlotte visade oss runt på den egna gården denna kyliga eftermiddag i november månad.

Ann-Charlotte presenterar den egna markanläggningen på gården. Foto: Lena Husén.

Företaget Äventyrsservice tak rymmer en stor anläggning. Foto: Lena Husén

Nästa studiebesök gick till företaget Äventyrsservice belägen mitt i Österfärnebo. En av ägarna, Anki, presenterade företagets stora anläggning, som är uppsatt på deras stora tak. Byggnaden innehåller kontor och förråd. Hittills har anläggningen fungerat tillfredsställande.

Anki på Äventyrsservice framför den byggnad som anläggningen är placerad på. Småfrusna lyssnar vi studiebesökare på. Foto: Lena Husén

Lantbruk i Hedesunda

Eftermiddagens sista besök gick till Hedesunda i Gävle och till familjen Walleräng, som driver ett större ekologiskt lantbruk med mjölkkor.

Lennart Walleräng tog emot oss sent på eftermiddagen och beskrev den stora satsningen en elanläggning på maskinbyggnadens tak. Eftersom Wallerängs var nöjda med den första installationen så fick även familjens bostadshus en separat anläggning något år senare. Och man planerar att sätta upp ytterligare en anläggning på ett av lantbrukets andra tak.

Vi passade på att fråga de vi besökte ifall de tyckte att installationen var en ekonomiskt bra investering. Det verkade samtliga vara ense om. Men det skiljer så klart mellan storlek på anläggning samt vilken placering i väderstreck den har.

Framförallt såg de att det var helt rätt om man ser till de kraftigt höjda elpriserna denna höst.

Med oss ut till besöken följde även en journalist från Din Lokaltidning. Det blev sen ett reportage i tidningen.

Lena Husén

Bilderna ovan är från Wallerängs lantbruk i Hedesunda. Foto: Lena Husén.

Skärmdump på artikeln om vårt studiebesök i Österfärnebo som bevakades av en journalist på Din Lokaltidning. Foto: Sophia Malm.

SKRIVARTÄVLINGEN

”UNGA GRÖNA VISIONER”.

Vid en högtidlig utdelning på Nobeldagen den 10 december på Musikhuset, Gävle, presenterades de tre vinnarna i skrivartävlingen med varsitt diplom och en pengasumma. Övriga 9 skrivartävlingar uppmärksammades också med diplom och ett mindre belopp.

Tolv bidrag hade kommit in till tävlingen. Här syns de elva som kunde vara på plats vid prisutdelningen den 10 december samlade på podiet. Foto: Hans Svedberg.

Tävlingen i Gävleborg arrangerades tillsammans av Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborg, Europahuset Gävleborg, Länsstyrelsen Gävleborg, Arbetarbladet, Gefle Dagblad, Hudiksvalls Tidning, Ljusdals Posten, Ljusnan, Söderhamns Kuriren samt Projektet GIRA som står för Green Initiative in Rural Areas. Vinnartävling(en) kommer att publiceras i tidningarna.

1:a pris: Jonna Pirinen Sjöholm, Göranssonsska skolan, Sandviken

Motivering: *En effektiv dramaturgi med två tydliga scenarier fångar läsarna och lämnar oss därefter med ett val och en möjlighet.*

Året är 2050 och hoppet för framtiden på jorden är borta.
Haven är fyllda av giftig plast och ängarnas blommor har vissnat.
De djur som tidigare levit i våra skogar är näst intill utrotade och det är för sent att rädda dem.
Det är för sent att rädda världens befolkning från att dö i de alla naturkatastrofer som blivit allt brutalare genom åren.
Det är för sent för att rädda livet på vår planet.
Hur hamnade vi här?
Svaret är människor.

Året är 2050 och hoppet är större än någonsin.
Fiskar kan friskt simma i haven och barnen kan leka på de blomstrande ängarna.
Djuren lever och mår bra i de gröna skogarna, på de stora savannerna och i de djupa regnskogarna.
Vi hann rädda dem.
Vi hann rädda världens befolkning från förödande naturkatastrofer.
Vi hann rädda vår planet från att gå under för all framtid.
Hur lyckades vi med det?
Svaret är människor.
Människors val framför allt.

Året är inte 2050.
Året är 2022.
Än så länge kan vi välja hur vi vill att framtiden för livet på jorden ska se ut.
Än så länge kan vi välja att leva på det sätt som gynnar miljön.
Än så länge kan vi välja vilken mat vi äter, vilka kläder vi köper och vilken transport vi använder.
Det är upp till oss människor om livet på planeten ska klara sig.
Vi måste bara välja rätt.

Musikhuset (gamla Sjömanskyrkan) var platsen för evenemanget. Foto: Jenny Breslin.

2:a pris: Lova Bader, Bessemerskolan Sandviken**Motivering:** *En träffande text i Greta Thunbergs anda, som ställer krav på dagens vuxna.***Framtidens oskrivna rader**

Framtiden. Ett ord som ska beskriva den tiden vi inte har levt än. En tid som tidigare generationer har lämnat till oss unga för att kunna leva, skapa drömmar och sedan även uppfylla dem. Frågan är bara hur? Hur ska vi unga kunna ta oss an en värld som ska kallas framtid? Min framtid är fortfarande oskriven, men trots det kan jag redan se ett mörker.

Idag lever den kommande generationen i ett Sverige där frågan om klimatet handlar om en politisk åsikt.

"Vart står du i frågan kring klimatkrisen" är en fråga som ställs dagliga i politiska sammanhang samtidigt som isarna på Antarktis smälter. Trots detta behöver jag inte bli rolös för klimatkrisen är ändå bara symbolpolitik.

Miljödepartementet läggs ner samtidigt som de mest sårbara drabbas av naturkatastrofer, men Sverige kan ju inte ta ansvar för resten av världen, så bekymrad behöver jag inte vara.

"En klimatkris saknar vetenskapligt stöd" är en mening som används i riksdagen samtidigt som medeltemperaturen ständigt ökar. Men våra politiker säger ju att fler dör av kyla än av värme så hur kan jag då vara orolig?

Vetenskapen är ingen åsikt. Vetenskapen kan inte ersättas med känslor och heller inte stå lägre än spekulationer. Vetenskapen är ett faktum och har sedan decennier tillbaka visat på hur klimatkrisen växer allt större. Sveriges politik måste inse att vetenskapen inte är en åsiktsfråga. Min rättighet till en framtid ska inte vara en fråga som diskuteras i dagens Sverige.

Genom ett enat land som står bakom en framtid för mig och alla ungdomar kan förändringar ske. Jag som ska uppleva alla konsekvenser utav dagens handlingar, kräver att handlingar sker! Ett land som Sverige måste ta ansvar över sin möjlighet att kunna förändra. Genom en klar plan för att uppfylla parisavtalet. Genom en ökad donation till länder i kris samt en ökad förståelse för hur hela världen kommer drabbas av klimatkrisen kan faktiska förändringar uppnås. Världen behöver enas för att kunna stoppa det som vi själva skapat. Landgränser kommer inte hindra en naturkatastrof att ta sig in. Detta i sin tur betyder att frågan om vem som ska stå i skuld är irrelevant. Vi alla kommer drabbas en efter en och då är det redan för sent. Klimatkrisen kan föra en sprucken värld samman och bevisar hur vi alla behöver varandra. Kunskapen vi sitter på behöver delas och världen behöver inse att oavsett bakgrund, etnicitet och historia så står vi inför samma öde. Låt inte klimatkrisen bli vårt sista slag, utan gör klimatkrisen till en chans att föra oss samman.

Min framtid ligger i era händer. Jag förlitar mig på er och vill visa framtiden vad jag har att ge. Låt mig få tända ett ljus i mitt mörker. För att jag vill att mina oskrivna rader ska få kunna skrivas.

3:e pris: Lina Arvidsson, Hudikgymnasiet, Hudiksvall**Motivering:** *I snygg poetisk form tilltalas Jorden direkt. En text som andas hopp men också är tolkningsbar.*

Jag tror vi har förstått

Jag tror vi har förstått nu,

förstått att vi inte kan behandla dig hur som helst

förstått att utan dig finns inget kvar.

Efter alla år där vi bidragit till att förstöra dig så ser framtiden ljus ut,

för dig,

för oss,

för vårt samhälle.

Idag ser jag mänskligheten som något fint

inte något förstörande,

själviskt,

problematiskt.

Vi har alla varit villiga att göra en förändring

samarbetat för våran framtid

för din framtid.

Jag tror vi har förstått nu,

förstått att alla människor förtjänar en chans,

en chans att leva,

en chans att drömma,

en chans att göra den drömmen till verklighet

vi har äntligen förstått.

Förstått att förändringen började hos varje enskild individ.

Idag kan vi titta ut över dig och vara stolt,

vara stolt över att vi tillsammans kämpade,

kämpade för att förändra tankesättet i världen

hur vi såg på andra människor.

När jag ser dig idag, ser jag något vackert,

jag hör människor skratta,

luften känns frisk.

Just i denna stund så vet jag att vi har förstått,

vi har lyckats.

Några av deltagarna väntar på den avslutande lunchen. Främst till vänster tredjepristagaren Lina Arvidsson och mitt emot till höger prisvinnaren Jonna Pirinen Sjöholm. Foto: Jenny Breslin.

X-ings Jenny Breslin med de tre vinnarna i tävlingen. Foto: Sophia Malm.

Övriga bidrag fick också varsitt diplom och 500 kr var

"Tack alla deltagare för ert engagemang för en hållbar framtid. Juryn är imponerad av alla bidrag till skrivartävlingen. Samtliga deltagare utöver vinnande bidrag är också värda att framhäva. Bidragen består av olika intressanta, kreativa teman och inlägg. En del är av mer litterär karaktär, andra mer uppmanande eller faktamässigt inriktade."

VYKORTET.

Kom inte och påstå att landsbygdsbor inte är kreativa och vill utveckla den egna ortens stora arv! Det är nästan ett måste för att göra det möjligt att bebo, förvalta och utveckla den egna hembygden.

Ett exempel på det är Loosgrufvans Förening som nu uppmärksammats för sitt arbete som Årets arbetslivsmuseum för 2023. Tidningen XINGEN. gratulerar till utmärkelsen.

Loosgrufvan i vinterskrud. Bild: Privat.

December 2022

Vykort från Loos

En God Jul hälsning från Loosgrufvans Förening!

1733 köper assessor Henric Kalmeter bryträttigheterna till vad som sedermera skulle bli inte bara Sveriges första koboltverk utan också platsen där grundämnet nickel upptäckts 1751. Efter en fyrtioårig gruvepok läggs gruvan ner och fylls med vatten. 250 år senare bestämmer sig några nyfikna bybor för att tömma schakten på vatten och skräp och med hjälp av ideella krafter, stat och kommun så har ett museum kunnat skapats. Museet har öppet året om.

Av 28 nominerade utsågs tidigare i höst Loos Koboltgruva till Årets arbetslivsmuseum 2023. I juryn för det ärofyllda priset sitter representanter från Arbetsam, Arbetets museum, Sjöhistoriska museet och Järnvägsmuseet.

Till

Alla landsbygdsutvecklare

Gävleborgs län

Förlag: Hela Sverige X-ing Gävleborg

ANSLAGSTAVLAN.

HELA SVERIGE.

Hela Sverige ska leva synar regeringens budgetproposition

Läs mer på:

<https://www.helasverige.se/nyheter/sa-syns-landsbygderna-i-statsbudgeten/>

Handbok i landsbygdsutveckling

Utveckla service och attraktivt boendet för både äldre och yngre genom bolagsformen "Lokalt Utvecklingsbolag (svb)"

Läs mer på:

<https://www.helasverige.se/kunskap-och-media/handbok-i-landsbygdsutveckling/>

HELA SVERIGE.
Hela Sverige ska leva!

Om vikten av att nätverka på landsbygden

Lyssna på Landsbygdnätverkets podd #141 Så mycket bättre tillsammans – om nätverkande

<https://mattanken.se/pagang/poddenlandet/poddar/141samuycketbattretillsammansomnatverkande.4.40af8441801b89ad261a198.html>

OBS! OBS!

Påminnelse!

Till alla medlemmar i X-ing Gävleborg!

Skriv in ert organisationsnummer i medlemsregistret för att byalagsförsäringen ska gälla från första juni 2022!

Civilsamhälle – Om den tredje sektorn mellan stat och privat

I *En politik för det civila samhället* (prop. 2009:10/55) definieras det civila samhället som *en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen*. Man kan också tala om den idéburna sektorn och den ideella sektorn, alltså när människor organiserar sig tillsammans för att de har ett gemensamt mål, ideal eller intresse av något slag.

Här finns *ideella föreningar, registrerade trossamfund och stiftelser, kooperativa rörelser som har någon form av oegennyttigt uppdrag* (inte statlig eller kommunal), *sociala företag* och *aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning* och *nätverk, rörelser och upprop* (exempel på den icke-formaliserade delen av civilsamhället).

"Civilsamhället definieras enligt Sveriges riksdag (sedan år 2009) som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Men sektorn består i praktiken av många aktörer med sina egna definitioner." Så beskriver organisationen Fremia (Sveriges nya arbetsgivarorganisation) begreppet.

Titel: dags att BRY sig – Så kan civilsamhället och den idéburna sektorn lyfta Sverige

Författare: Sophie Nachemson-Ekwall

Utgivare: Ekerlids förlag 2021, ISBN 978-91-88849-98-4

Initiativ, finansiering: Fremia, arbetsgivarorganisation för kooperativa och värderingsstyrda företag, idéburen välfärd, civilsamhällets organisationer och medarbetar- eller partnerägda företag.

PÅ GÅNG.

XINGEN.

återkommer med nya
läsvärda, spännande
nummer nästa år!

X-ING GÄVLEBORG

Till dess önskar vi alla en ➔

Foto: privat.

Våren 2023	Gävleborgs bygdegårdsdistrikt musiker Peter "Puma" Hedlund, nyckelharpa, spelar på bygdegårdar i länet	Turné, Läs mer och boka https://bygdegardarna.se/wp-content/uploads/2022/10/Gavleborgs-bygdegardsdistrikt-presenterar-stolt.pdf
30 oktober 2022– 15 januari 2023	Nordisk fjällboskap igår, idag och imorgon Välkommen till utställningen som undersöker fjällkorna och den unika kultur de är del av av igår, idag och imorgon.	Länsmuseet, Gävle https://lansmuseetgavleborg.se/se-gora/utstallningar/nordisk-fjallboskap-igar-idag-och-imorgon/
3 december 2022– 25 mars 2023	Resandeliv I utställningen påbörjas utforskandet av historien om romanifolket de resandes livsvillkor och sysselsättningar i Hälsingland.	Hälsinglands museum https://halsinglandsmuseum.se/utstallningar/2022/resandeliv/
10 december 2022– 15 januari 2023	Länskonst 2022 Välkomna till Länskonst – här får du se ett urval av spännande konstverk från vårt län.	Kulturcentrum, Sandviken https://www2.sandviken.se/sv/evenemanget/2117288/l%C3%A4nskonst-2022/detaljer
16 mars, kl. 15–18	Hållbar utveckling i Söderhamn	CFL i Söderhamn ALLIS – Söderhamns kommunbygderåd (soderhamnsbygder.se)

PRODUKTION: Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborg
Ansvarig utgivare Jenny Breslin breslin.loos@hotmail.com
Redaktörer: Helena Näslund och Lena Husén
Hemsidan <https://www.helasverige.se/gavleborg/>
Följ X-ing Gävleborg på Facebook
Bidrag till medlemstidningen xingen@helasverige.se

Avregistrera XINGEN. xingen@helasverige.se

